

Zubor hrivnatý

Zbierkovým predmetom decembra 2022 je zubor hrivnatý – najväčší dermoplastický preparát v zbierkach Vlastivedného múzea v Považskej Bystrici. Zubor je tiež najväčšie zviera, ktoré môžeme na Slovensku stretnúť vo voľnej prírode. Dospelé samce môžu vážiť až do 1000 kg a v kohútiku sú vysoké 190 cm. Samica, ktorej preparát máme v našich zbierkach, žila v obore v Topoľčiankach a vážila okolo 800 kg. Múzeum ju získalo kúpou v roku 1986. Hoci zubor nie je charakteristickým živočíchom nášho regiónu, preparát je pýchou zoologických zbierok múzea.

Zubry v minulosti obývali rozsiahle lesy v celej Európe. S masívnym odlesňovaním Európy sa priestor vhodný pre život zubrov zmenšoval. Traduje sa, že posledného zubra u nás ulovil kráľ Matej Korvín v 15. storočí v okolí Zvolena. Do konca 18. storočia vyhynul zubor takmer v celej Európe. Ostalo len jediné miesto, posledné útočisko zubra. Bol to Bialowiežský prales na hraniciach Poľska a Bieloruska, lovecký revír kráľov a cárov. Pre ich potešenie tu chovali asi 500 zubrov. Celé toto stádo však zlikvidovali hladujúci vojaci východného frontu počas prvej svetovej vojny. Posledného zubra žijúceho vo voľnej prírode zabil krátko po vojne. Ľudia sa spamätali až v poslednej chvíli. V roku 1922 vznikla medzinárodná spoločnosť na záchranu zubra. Vďaka kríženiu asi 50 jedincov zo zoologických záhrad sa obnovila populácia v Bialowieži, ale aj na ďalších miestach. Po roku 1978 celosvetová populácia dosiahla počet 2 000 jedincov, z toho 800 žilo vo voľnej prírode.

A ako to je so zubrom na Slovensku? To že sa tu v minulosti vyskytoval, je zrejme aj podľa miestnych názvov ako Zuberec či Zubrohlava. Ale od smutného okamihu, kedy bol posledný kus skolený kráľom Matejom, na našom území nežil. Všetko sa zmenilo v roku 1957. Vtedy boli z Poľska do Tatranskej Lomnice prevezené prvé dva kusy zubrov. Neskôr ich presunuli do zvernice v Topoľčiankach, kde stádo doplnili ďalšie kusy z bývalého Sovietskeho zväzu. Dnes sa zubor vyskytuje v trvalej chovnej zvernici v Topoľčiankach, zvieratá sú však výrazne domestikované a ohrozené príbuzenským krížením. Vo voľnej prírode žije zubor v NP Poloniny od roku 2004. Stádo zubrov vedie najskúsenejšia samica, samce žijú samotársky. Zvieratá voľne prekračujú hranicu s Poľskom, kde žijú najmä v NP Bieszczady. Migrácie stád sú výrazné hlavne v zime, kedy sa zvieratá vo vyššom počte presúvajú na Slovensko kvôli vyhľadávaniu potravy. Preto je v zime počet zubrov nachádzajúci sa na území Slovenska najvyšší. V NP Poloniny dnes žije vo voľnej prírode viac ako 60 kusov.